

Věznice Pardubice

Zpráva z návštěvy zařízení

Adresa zařízení:	Husova 194, 530 44 Pardubice
Ředitel:	plk. Mgr. Tomáš Kubín
Typ zařízení:	věznice
Kapacita:	680 lůžek
Datum návštěvy:	14. – 15. září 2015
Datum vydání zprávy:	15. prosince 2015
Návštěvu provedli:	Mgr. Katarína Haukvitzová, Mgr. et Mgr. Romana Jakešová, Mgr. Milan Svoboda, JUDr. Ondřej Vala, MUDr. David Marx, Ph.D.

Obsah

Úvodní informace	4
1. Systematická návštěva a její cíl	4
2. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení	5
3. Výkon trestu odnětí svobody a jeho režim	5
4. Informace o zařízení	6
5. Informace o umístěných osobách	6
6. Charakteristika a průběh návštěvy	7
Shrnutí	8
Materiální podmínky	9
1. Výstroj odsouzených	9
Hygiena	10
2. Sprchování	10
Zdravotní péče	11
3. Tlumočení	11
4. Skladování léčiv	12
Podmínky výkonu trestu odnětí svobody trvale pracovní nezařaditelných odsouzených	13
5. Činnost zdravotních asistentů	13
6. Rehabilitační a ergoterapeutická péče	14
Kontakt s vnějším světem	15
7. Dělení návštěv	15
8. Podoba návštěvní místnosti	15
9. Kontakt odsouzeného s návštěvníky	16
Účel výkonu trestu	17
10. Rozhodnutí o uložení kázeňského trestu	17
11. Vstávání	17
12. Početní prověrka	18

Kulturní a sociální potřeby	19
13. Přístřešky na vycházkových dvorech	19
14. Estetická úprava ložnic	19
Bezpečnost	20
15. Důkladné osobní prohlídky	20
Přehled opatření a doporučení	21
Závěr	23

Úvodní informace

---

1. Systematická návštěva a její cíl

Na základě ustanovení § 1 odst. 3 a 4 zákona č. 349/1999 Sb., o veřejném ochránci práv, ve znění pozdějších předpisů, provádí veřejný ochránce práv systematické návštěvy míst (zařízení), v nichž se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Důvodem omezení na svobodě je rozhodnutí orgánu veřejné moci, nebo závislost osoby na poskytované péči. Věznice představují první typ zařízení ve smyslu ustanovení § 1 odst. 4 písm. a) zákona o veřejném ochránci práv.

Cílem systematických návštěv je posílit ochranu osob před všemi formami tzv. špatného zacházení. Špatným zacházením je třeba rozumět jednání, které obecně řečeno nerespektuje lidskou důstojnost. Ve věznici může špatné zacházení spočívat zejména v ponižujícím zacházení (např. při osobních prohlídkách), nebo trestání, v nezajištění zdravotní péče, v nevyhovujících materiálních a hygienických podmínkách, či v nerespektování práva na soukromí.

Návštěvy probíhají zásadně neohlášeně a jejich provedením ochránce zpravidla pověřuje zaměstnanec Kanceláře veřejného ochránce práv.¹ Šetření spočívá v prohlídce zařízení, rozhovorech s personálem zařízení, umístěnými osobami, studiu vnitřních předpisů zařízení a dokumentace včetně zdravotnické.²

Systematické návštěvy nenahrazují kontrolu podle jiných právních předpisů. Tvoří nadstavbový mechanismus ochrany práv osob závislých na péči (či jinak omezených na svobodě). Jsou zaměřeny na dodržování základních lidských práv a svobod, nejen na dodržování zákonných práv pacientů. Jejich charakter (monitoring) je preventivní, s cílem působit do budoucna, a pokud možno i vůči nenavštíveným zařízením.

---

¹ V souladu s § 25 odst. 6 zákona o veřejném ochránci práv.

² V souladu s § 21 ve spojení s § 15 zákona o veřejném ochránci práv a § 65 odst. 2 písm. m) zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů.

2. Zpráva z návštěvy a vyjádření zařízení

Ochránce vypracuje po návštěvě zprávu o zjištěních, jejíž součástí jsou zpravidla návrhy opatření k nápravě. Zprávu zašle zařízení a vyzve je, aby se k ní ve stanovené lhůtě vyjádřilo. O vyjádření může ochránce požádat i zřizovatele zařízení, nebo příslušné úřady.

Návrhy opatření k nápravě jsou členěny následovně:

- **Bezodkladná opatření** je třeba provést okamžitě. Je-li jejich realizace náročná, je třeba je provést v nejkratší možné době. Bezodkladná opatření jsou naléhavá a mají velkou důležitost, případně jsou objektivně snadno realizovatelná.
- **Opatření s delší lhůtou** je třeba provést ve stanovené lhůtě, zpravidla do jednoho, tří, šesti měsíců, jednoho roku. Realizaci opatření zpravidla vyžaduje delší čas.
- **Doporučení s průběžným plněním** jsou ta, která vyžadují zavedení či změnu určitého pracovního postupu, nebo stylu práce do praxe.

Ve vyjádření zařízení ke zprávě je třeba sdělit, že (1) navržené opatření se realizovalo, nebo (2) v jakém konkrétním termínu se navržené opatření realizuje, nebo (3) navrhnout jeho alternativu s konkrétním termínem naplnění.

Shledá-li ochránce vyjádření zařízení nebo dalších oslovených orgánů dostatečným, vyrozumí je o tom. V opačném případě o tom ochránce vyrozumí nadřízený úřad, případně vládu a informuje veřejnost.³

3. Výkon trestu odnětí svobody a jeho režim

Základní lidská práva a svobody odsouzených jsou garantovány nejen v Listině základních práv a svobod, ale i v řadě mezinárodních úmluv, které jsou pro Českou republiku právně závazné (např. evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod).

Výkon trestu odnětí svobody upravuje zákon č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon), který provádí vyhláška č. 345/1999 Sb., kterou se vydává řád výkonu trestu odnětí svobody, ve znění pozdějších předpisů (dále jen vyhláška).

---

³ Tzv. sankční opatření, u kterých se postupuje obdobně podle § 20 odst. 2 zákona o veřejném ochránci práv.

Při posuzování zacházení s odsouzenými a hodnocení podmínek, ve kterých žijí, vycházím rovněž z doporučení a standardů mezinárodních organizací, které sice nejsou formálně právně závazné, ovšem představují určitý minimální standard ochrany základních lidských práv a svobod odsouzených. Jedná se zejména Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy k Evropským vězeňským pravidlům [Rec (2006) 2], či standardy formulované Evropským výborem pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (CPT).

4. Informace o zařízení

Věznice Pardubice (dále jen věznice) je profilována jako věznice pro muže zařazené k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou. Ve věznici jsou zřízena tato oddělení.⁴

1. oddělení pro výkon trestu mladistvých,
2. oddělení s dozorem,
3. oddělení s ostrahou,
4. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných ve věznici s dozorem,
5. oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných ve věznici s ostrahou.

Kromě výše specifikovaných oddělení se ve věznici nacházejí oddělení pro výkon kázeňských trestů, krizová cela, nástupní oddělení a bezdrogová zóna. Dále se ve věznici nachází zdravotní středisko, terapeutické centrum, pracovní dílny, kaple, knihovna, kantýna, návštěvní místnost a další objekty tvořící zázemí chodu věznice.

5. Informace o umístěných osobách

Plánovaná kapacita věznice byla v době návštěvy 680 odsouzených (mužů), přičemž v době návštěvy bylo ve věznici umístěno 709 odsouzených. Na oddílech určených pro trvale pracovní nezařaditelné odsouzené bylo umístěno 124 osob, z nichž některé byly imobilní.

---

⁴ Nařízení generálního ředitele Vězeňské služby České republiky č. 71/2013, o vazebních věznicích a profilaci věznic Vězeňské služby České republiky, ve znění pozdějších nařízení.

6. Charakteristika a průběh návštěvy

Neohlášená návštěva věznice proběhla ve dnech 14. – 15. září 2015. Cílem návštěvy bylo ověřit plnění doporučení, která ochránkyně formulovala ve zprávě z návštěvy Věznice Pardubice ze dne 6. listopadu 2014, sp. zn. 16/2014/NZ/OV (dále jen zpráva z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014).

V průběhu návštěvy byla zaměstnancům Kanceláře veřejného ochránce práv (dále jen „Kancelář“) poskytnuta veškerá požadovaná součinnost.

Shrnutí

Cílem návštěvy zaměstnanců Kanceláře bylo **ověřit plnění doporučení**, které ochránkyně formulovala ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014.

Jednotlivé kapitoly této zprávy jsou tematicky věnovány zásadním doporučením ochránkyně, která dle zjištění zaměstnanců Kanceláře nebyla naplněna. Zpráva obsahuje rovněž několik nových doporučení, která odrážejí nová zjištění z návštěvy věznice.

Řadu nedostatků, na které ochránkyně ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 upozorňovala, věznice **zefektivnila systém navádění k lékaři a výdeje léčiv, částečně se změnily podmínky výkonu trestu odnětí svobody pro osoby se zdravotním postižením** (např. zajištění elektrických polohovatelných postelí, hrazd, signalizačních zařízení, úprava sprch), došlo k **rekonstrukci koupelen na budově B** apod.

Ve zprávě upozorňuji i na nová zjištění týkající **soukromí při návštěvách a stanovení plošného času vstávání** pro všechny odsouzené.

Materiální podmínky

---

1. Výstroj odsouzených

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsem doporučovala (doporučení 1.9) upustit od povinnosti odsouzených nosit brašnu na pravé straně a při chůzi ve skupině se pohybovat v šiku.

Dřívější ředitel věznice plk. Mgr. Josef Pšenička ve svém vyjádření ze dne 2. prosince 2014 k citované zprávě (dále jen vyjádření ze dne 2. prosince 2014) uvedl, že nošení brašny výhradně napravo *není po odsouzených vyžadováno, neboť stanovení takové povinnosti je naprosto nedůvodné.*

Z pozorování organizovaných přesunů odsouzených po areálu věznice zaměstnanci Kanceláře a výpovědí odsouzených vyplývá, že taková povinnost stále platí.

Opatření k nápravě:

- 1) Upustit od povinnosti odsouzených nosit brašnu na pravé straně (průběžně).**

Hygiena

---

2. Sprchování

Vyhláška⁵ stanoví, že koupání se odsouzeným umožní nejméně dvakrát týdně.

Na oddělení pro výkon kázeňských trestů a krizovém oddělení se dle zjištění zaměstnanců Kanceláře mohli sprchovat pouze jednou týdně.

Zjištěná praxe, která byla v rozporu s právními předpisy, byla rozhodnutím ředitele věznice změněna ještě v průběhu návštěvy.

---

⁵ § 21 odst. 2 vyhlášky ve znění účinném od 1. března 2015.

Zdravotní péče

---

3. Tlumočení

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsem doporučovala (doporučení 3.2), aby byly u cizinců s jazykovou bariérou zajištěny tlumočnické služby za účelem udělení svobodného a informovaného souhlasu při poskytování zdravotnických služeb.

Zdravotničtí pracovníci ve věznici stále využívají ke komunikaci při poskytování zdravotnických služeb s cizinci s jazykovou bariérou internetové překladače, resp. tlumočení prostřednictvím jiného z odsouzených. Uvedenou praxi považuji za rizikovou s ohledem na možné nesrovnalosti v diagnostice vzniklé při laickém překladu, a také za potenciálně nebezpečnou pro pacienta, jehož citlivé údaje se mohou snadno rozšířit mezi ostatní odsouzené.⁶

Nevylučuji tlumočení prostřednictvím jiného odsouzeného na přání pacienta, ale zvláště v případech závažnějších onemocnění považuji za vhodné, aby bylo využito služeb řádného tlumočnicka (profesionální tlumočnick zajištěný prostřednictvím agentury, či ve spolupráci se zastupitelskými úřady jednotlivých států apod.). Leckdy je pochopitelně obtížné zajistit službu tlumočnicka, v těchto případech je v zahraničí využíván tlumočnick po telefonu.

O skutečnosti, že byl při ošetření přítomen tlumočnick, případně jakou formou bylo tlumočeno, by měl být vždy učiněn záznam ve zdravotnické dokumentaci odsouzeného, aby bylo zcela prokazatelné, že poskytovatel nezanedbal povinnost srozumitelným způsobem, v dostatečném rozsahu informovat pacienta o jeho zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu.⁷

Opatření k nápravě:

- 2) Srozumitelným způsobem, v dostatečném rozsahu a prokazatelně informovat pacienta (i s jazykovou bariérou) o jeho zdravotním stavu a o navrženém individuálním**

---

⁶ Obdobně VAN ZYL SMIT, Dirk; SNACKEN, Sonja. *Principles of european prison law and policy*. Oxford: Oxford University Press, 2011, s. 155.

⁷ § 30 ve spojení s § 31 odst. 1 zákona o zdravotních službách.

léčebném postupu tak, aby pacient mohl poskytnout svobodný a informovaný souhlas s poskytováním zdravotních služeb (průběžně).

4. Skladování léčiv

V prostorách zdravotního střediska jsou v plastových kontejnerech skladována léčiva patřící jednotlivým odsouzeným. Řada uložených léčiv byla expirovaná, tedy k použití nevhodná. Zdravotničtí pracovníci uváděli, že jde o majetek odsouzených a nemohou léčiva zlikvidovat. S ohledem na možnou záměnu a podání expirovaného léčiva jde však o značně rizikovou praxi.

Inzuliny byly stejně jako při první návštěvě na příslušných oddílech uskladněny v lednici s oddělenými uzamykatelnými boxy. V době návštěvy byla teplota v lednici 12 °C. Obdobnou hodnotu vykazovaly kontrolní záznamy skladovacích teplot zapsané zdravotnickým personálem, byť se bezpečné skladovací teploty tohoto léčiva pohybují v rozmezí 2 až 8 °C.⁸

Opatření k nápravě:

- 3) Pravidelně kontrolovat expiraci léčiv a expirovaná léčiva ukládat odděleně, resp. je zřetelně označit (průběžně).**
- 4) Zajistit bezpečné skladování inzulínu (průběžně).**

---

⁸ Viz příbalový leták léčiva Actrapid či Humalog.

Podmínky výkonu trestu odnětí svobody trvale pracovní nezařaditelných odsouzených

---

5. Činnost zdravotních asistentů

Pomoc a podporu při zvládnání běžných denních činností, stravy, hygieny, přesunů a některých ošetrovatelských úkonů trvale pracovní nezařaditelných odsouzených, kteří to s ohledem na svůj stav potřebují, zajišťují tzv. zdravotní asistenti. Aktuálně jde o čtyři pracovní zařazené odsouzené.

Přestože jsem ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 doporučovala, aby zdravotní asistenti byli v oblastech náplně jejich činnosti proškoleni (doporučení 4.4), dle zjištění zaměstnanců Kanceláře zdravotní asistenti nebyli a nejsou proškolení v oblastech své činnosti.

Zdravotní asistenti, kteří nebyli k této činnosti nijak proškoleni (zaškolení zdravotním personálem, absolvování sanitářského kurzu), aplikují inzulín, odečítají hodnoty glykémie z glukometru nevidomým odsouzeným, ošetřují rány (dekubity), manipulují s močovými katétry apod. Nelze pominout ani skutečnost, že se tak zdravotní asistenti, jedni z odsouzených, seznamují s osobními a citlivými údaji jiných odsouzených. Bez ohledu na pracovní zařazení nebyli zdravotní asistenti schopni v průběhu návštěvy uspokojivě odpovědět na základní otázky spojené s poskytováním první pomoci odsouzeným s diabetem.

Stejně jako zdravotní asistenti nebyli ani přítomní dozorcí s to uspokojivě odpovědět na otázku, jak by postupovali při poskytování první pomoci při hyperglykémii či hypoglykémii, a to navzdory tomu, že vedoucí zdravotního střediska provádí 1x ročně školení první pomoci pro pracovníky věznice.

Opatření k nápravě:

- 5) Proškolenat zdravotní asistenty v oblastech náplně jejich pracovní činnosti a pravidelně ověřovat jejich znalosti (bezodkladně).**
- 6) Zajistit metodické vedení zdravotních asistentů v oblasti jejich činnosti (základní rizika, režimová opatření, dohled nad činností) zaměstnanci zdravotního střediska (průběžně).**

- 7) Vybavit oddělení, kde jsou umístěni diabetici, informacemi o poskytování první pomoci při hyperglykemických a hypoglykemických stavech (bezodkladně).**

6. Rehabilitační a ergoterapeutická péče

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsem doporučila (doporučení 4.8) zajistit odsouzeným, jejichž zdravotní stav to vyžaduje, rehabilitační⁹ a ergoterapeutickou péči.

Ve vyjádření ze dne 2. prosince 2014 ředitel věznice uvedl, že rehabilitační péče je zajišťována Vězeňskou nemocnicí v Brně, případně Pardubickou krajskou nemocnicí, a. s. Dále uvedl, že odsouzení mohou navštěvovat tzv. terapeutické centrum nacházející se přímo ve věznici, kde realizují pohybovou a pracovní terapii pod dohledem vychovatele (nezdravotnický personál).

S ohledem na zjištění z návštěvy konstatuji, že přímo ve věznici, která je profilována pro výkon trestu odnětí svobody odsouzených se zdravotním postižením, zejm. s postižením pohybového ústrojí, nejsou systémově vytvořeny podmínky pro udržování či zlepšování zdravotního stavu a kondice odsouzených. Důsledkem nedostatečného zajištění rehabilitační péče je stagnace či gradace nepříznivého zdravotního stavu, který přináší utrpení a znesnadňuje návrat odsouzených do běžného života.

Zdravotní středisko takto profilované věznice by mělo zajišťovat rehabilitační a fyzioterapeutickou péči v potřebné míře prostřednictvím vlastního odborného personálu – fyzioterapeuta, či všeobecné sestry.¹⁰

Opatření k nápravě:

- 8) Zajišťovat rehabilitační a fyzioterapeutickou péči prostřednictvím zaměstnanců zdravotního střediska věznice (průběžně).**

---

⁹ Základním posláním rehabilitační péče je obnova co nejvíce nezávislého a plnohodnotného života pacienta. Cvičení bude s ohledem na rozsah postižení jedním z preventivních prostředků, jak předcházet rychlému nástupu atrofie svalstva, kontrakturám apod., což zhorší i zařazení do běžného života po propuštění z výkonu trestu odnětí svobody.

¹⁰ Provádět rehabilitační péči může i všeobecná sestra, a to dle § 5 odst. 3 zákona č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Kontakt s vnějším světem

---

7. Dělení návštěv

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsme doporučila (doporučení 6.1) umožnit odsouzeným realizovat tzv. dělené návštěvy. To znamená umožnit přijímat návštěvy tak, aby ti z odsouzených, kteří o to projeví zájem, měli *možnost* jednu tříhodinovou návštěvu rozdělit alespoň na dvě návštěvy o délce 1,5 hod. Cílem takového opatření je posílení sociálních vazeb odsouzených.

Zaměstnanci Kanceláře zjistili, že odsouzení nebyli o možnosti dělit návštěvy informováni, resp. praxe dělených návštěv nebyla ve věznici realizována. Proto stejné doporučení předkládám opětovně.

Opatření k nápravě:

- 9) Umožnit odsouzeným rozdělit dobu 3 hodin, po kterou jsou v kalendářním měsíci oprávnění přijmout návštěvu, alespoň na dvě části/návštěvy (průběžně).**

8. Podoba návštěvní místnosti

Bod 24.4 Evropských vězeňských pravidel stanoví, že *návštěvy musí být organizovány tak, aby měli vězni možnost udržovat a rozvíjet rodinné vztahy co možná nejnornálnějším způsobem*. Zaměstnanci Kanceláře zjistili, že podoba návštěvní místnosti se od poslední návštěvy věznice v roce 2014 výrazně změnila. Tzv. restaurační uspořádání návštěvní místnosti nahradilo uspořádání liniové (viz obr. č. 1 – židle a stoly srovnány do jedné řady, odděleny nízkou přepážkou).

Obr. č. 1 – návštěvní místnost

Změna podoby návštěvní místnosti minimalizovala soukromí při návštěvách. Odsouzení a jejich návštěvy se vzájemně mnohem více ruší. Pokud navštíví odsouzeného více než dvě osoby, musí sedět v řadách za sebou. Cílem změny bylo zřejmě minimalizovat rizika vniknutí nepovolených předmětů a látek do věznice. Zvolený způsob však považuji za krok zpět. Preventivních nástrojů, které mohou odhalit pokus o průnik nepovolených předmětů či jiných nepovolených látek, má v případě podezření vězeňská služba k dispozici hned několik (prohlídka návštěvníků při vstupu do věznice, kamerový systém apod.).

Opatření k nápravě:

10) Změnit podobu návštěvní místnosti tak, aby byla zvýšena míra soukromí (do 3 měsíců).

9. Kontakt odsouzeného s návštěvníky

Samo uspořádání návštěvních místností směřuje k omezování kontaktů mezi návštěvníky. Nadto odsouzení uváděli, že v průběhu návštěv není umožňován běžný společenský kontakt s návštěvníky (např. dotyk rukou), a to zpravidla ani s vlastními dětmi. Jediným fyzickým kontaktem zůstává pouze dotyk při uvítání a při loučení (podání ruky, polibek, pochování dítěte). Součástí návštěvní místnosti je dětský koutek, nicméně odsouzený si tam s dítětem hrát nemůže. Účelem takových opatření je opětovně snaha o minimalizaci rizika průniku nepovolených předmětů, či jiných nepovolených látek.

Při povolování kontaktu odsouzeného s dítětem je vždy třeba přednostně zkoumat zájem dítěte ve smyslu čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte.¹¹ Povolení kontaktu s nezletilým dítětem nelze vydat na určitou časově omezenou dobu, ale kontakt je možné přerušit teprve v případě, že dojde k důvodnému podezření, že nezletilec je zneužíván k pronesení nepovolených předmětů do věznice.¹²

Opatření k nápravě:

11) Zajistit, aby kontakt odsouzeného s návštěvou probíhal co nejběžnějším způsobem, a to zvláště v případě návštěv dětí, pokud tomu nebrání bezpečnostní důvody (průběžně).

---

¹¹ Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 104/1991 Sb., o sjednání Úmluvy o právech dítěte, ve znění pozdějších sdělení.

¹² Veřejný ochránce práv. Sborník stanovisek veřejného ochránce práv: Vězeňství. [on-line]. Brno: Kancelář veřejného ochránce práv, 2010 [cit. 11. 12. 2015]. Str. 126. Dostupné z: http://www.ochrance.cz/fileadmin/user_upload/Publikace/sborniky_stanoviska/Sbornik_Vezenstvi.pdf.

Účel výkonu trestu

---

10. Rozhodnutí o uložení kázeňského trestu

Rozhodnutí vydaná podle zákona¹³ je třeba oznámit osobě, jíž se týká. V případě, že zákon proti takovému rozhodnutí připouští stížnost, je třeba je písemně vyhotovit a takové osobě doručit.

Proti rozhodnutí o uložení kázeňského trestu¹⁴ lze podat stížnost, nicméně dle tvrzení odsouzených jim nejsou tato rozhodnutí v písemné podobě doručována. Odsouzeným jsou oproti podpisu pouze oznamována. Písemným vyhotovením rozhodnutí odsouzení nedisponují.

Opatření k nápravě:

12) Rozhodnutí o uložení kázeňského trestu doporučuji písemně vyhotovovat a doručovat odsouzeným (bezodkladně).

11. Vstávání

Evropská vězeňská pravidla v bodě 3 a 5 stanoví, že *omezení ukládaná osobám zbaveným svobody budou v nezbytně minimálním rozsahu a úměrná legitimnímu účelu, pro který byla uložena, a že život ve vězení se musí co možná nejvíce přibližovat pozitivním aspektům života na svobodě.*

Omezením práv odsouzeného je rovněž povinnost vstávání v brzkých ranních hodinách. Všichni odsouzení na všech odděleních věznice musí vstávat ve 4:45 hod., neboť v 5:00 hod. probíhá fyzická početní prověrka. Povinnost vstávat již ve 4:45 hod. dopadá i na trvale pracovní nezařaditelné odsouzené, či odsouzené, jejichž pracovní směna začíná později. Zavedením tohoto opatření věznice odůvodňuje snahou o stanovení denního řádu odsouzeným s ohledem na zachování jejich pracovních návyků. Argumentuje rovněž potřebou provádět početní prověrku jednotně v celé věznici a v době, kdy je pohyb odsouzených ve věznici minimální.

Povinnost vstávat ve 4:45 hod. totiž dopadá i na skupinu odsouzených, u kterých nelze argumentovat snahou o zachování předpokladů pro pracovní uplatnění po skončení výkonu trestu odnětí svobody (osoby v důchodovém věku, osoby se závažným zdravotním postižením). Době mezi budíčkem

---

¹³ § 76 odst. 2 zákona.

¹⁴ § 52 zákona.

a snídaní, která je mnohým z odsouzených vydávána mezi 7:00 a 8:00 hod., je vyčleněna pro provádění osobní hygieny a osobnímu volnu. Takto plošně stanovená povinnost vstávat ve 4:45 hod. nesleduje žádný legitimní cíl, neboť jejím cílem je usnadnit průběh početní prověrky.

Opatření k nápravě:

13) Nestanovovat plošnou povinnost odsouzených vstávat ve 4:45 hod. (průběžně).

12. Početní prověrka

S principem nezbytného minimálního rozsahu omezení stanovených osobám ve výkonu trestu odnětí svobody souvisí i množství prováděných početných prověrek ve věznici.

Početní prověrka není prováděna pouze v 5:00 hod. a 19:45 hod., jak stanoví vnitřní řád věznice, ale také při předávání směn mezi personálem věznice. Celkově tedy věznice provádí 4 početní prověrky během dne.

S podobným opatřením jsem se v rámci systematických návštěv věznice nesetkala. Provádění početních prověrek odsouzených v pravidelných intervalech je legitimní. Legitimitu však postrádá jejich provádění pouze z důvodu organizačních. Pokud je důvodem provádění početních prověrek během dne předávání směn mezi personálem, jde o nepřiměřené režimové opatření.

Opatření k nápravě:

14) Neprovádět početní prověrky nad rámec stanovený vnitřním řádem věznice (průběžně).

Kulturní a sociální potřeby

---

13. Přístřešky na vycházkových dvorech

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsem doporučila (doporučení 8.2) zřídit přístřešky na vycházkových dvorech. V době návštěvy nebyly stále přístřešky nainstalovány na vycházkových dvorech při budovách A + D a budovách B + E.

Opatření k nápravě:

- 15) Zřídit přístřešky na vycházkových dvorech při budovách A + D a budovách B + E (do 1 roku).**

14. Estetická úprava ložnic

Odsouzeným lze na základě § 17 vyhlášky *povolit přiměřenou individuální estetickou úpravu místnosti, ve kterých jsou umístováni*. Dle čl. 6 odst. 9 vnitřního řádu věznice je odsouzeným zakázáno provádět jakékoliv úpravy ložnic, cel a dalších prostor, s výjimkou úprav schválených speciálním pedagogem. Odsouzení rovněž nemohou vylepovat plakáty, fotografie apod.

Rozumím bezpečnostním důvodům, které stojí za tímto přístupem, avšak domnívám se, že plošný zákaz umístování fotografií a obrázků není vhodný a ani v souladu s účelem výkonu trestu odnětí svobody. Primárně má být odsouzeným umožněno vyzdobit si svůj osobní prostor vyobrazením svých blízkých, případně obrázky s náboženskými motivy a dalšími předměty, které neodporují účelu výkonu trestu. Pro zajištění bezpečnosti lze určit způsob připevnění obrázků, který umožní účinnou kontrolu.

Opatření k nápravě:

- 16) Upravit vnitřní předpisy tak, aby odsouzení měli možnost vyzdobit si osobní prostor, kde přebývají, fotografiemi blízkých osob a dalšími vyobrazeními, která neodporují účelu výkonu trestu (průběžně).**

Bezpečnost

---

15. Důkladné osobní prohlídky

Ve zprávě z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 jsem doporučila (doporučení 10.1), aby příslušníci vězeňské služby prováděli osobní prohlídky pouze v individuálně odůvodněných případech a takovým způsobem, aby byla šetřena lidská důstojnost, zejména v případech osob se zdravotním postižením.

Mohu pouze zopakovat argumentaci uvedenou ve zprávě, stejně jako tvrzení odsouzených o tom, že prohlídky jsou prováděny paušálně a nedůstojně zejména ve vztahu k prohlídkám osob se zdravotním postižením.

Opatření k nápravě:

- 17) Provádět důkladné osobní prohlídky pouze v individuálně odůvodněných případech (průběžně).**
- 18) Osobní prohlídky provádět takovým způsobem, aby byla šetřena lidská důstojnost, zejména v případě prohlídky osob se zdravotním postižením (průběžně).**

Přehled opatření a doporučení

Opatření k nápravě

Bezodkladně

- Proškolenat zdravotní asistenty v oblastech náplně jejich pracovní činnosti a pravidelně ověřovat jejich znalosti.
  - Vybavit oddělení, kde jsou umístěni diabetici, informacemi o poskytování první pomoci při hyperglykemických a hypoglykemických stavech.
  - Rozhodnutí o uložení kázeňského trestu doporučuji písemně vyhotovovat a doručovat odsouzeným.
-

Průběžně

- Upustit od povinnosti odsouzených nosit brašnu na pravé straně.
- Srozumitelným způsobem, v dostatečném rozsahu a prokazatelně informovat pacienta (i s jazykovou bariérou) o jeho zdravotním stavu a o navrženém individuálním léčebném postupu tak, aby pacient mohl poskytnout svobodný a informovaný souhlas s poskytováním zdravotních služeb.
- Zajistit metodické vedení zdravotních asistentů v oblasti jejich činnosti (základní rizika, režimová opatření, dohled nad činností) zaměstnanci zdravotního střediska.
- Zajišťovat rehabilitační a fyzioterapeutickou péči prostřednictvím zaměstnanců zdravotního střediska věznice.
- Pravidelně kontrolovat expiraci léčiv a expirovaná léčiva ukládat odděleně, resp. je zřetelně označit.
- Zajistit bezpečné skladování inzulínu.
- Umožnit odsouzeným rozdělit dobu 3 hodin, po kterou jsou v kalendářním měsíci oprávněni přijmout návštěvu, alespoň na dvě části/návštěvy.
- Zajistit, aby kontakt odsouzeného s návštěvou probíhal co nejběžnějším způsobem, a to zvláště v případě návštěv dětí, pokud tomu nebrání bezpečnostní důvody.
- Nestanovovat plošnou povinnost odsouzených vstávat ve 4:45 hod.

	<ul style="list-style-type: none"> • Neprovádět početní prověrky nad rámec stanovený vnitřním řádem věznice. • Upravit vnitřní předpisy tak, aby odsouzení měli možnost vyzdobit si osobní prostor, kde přebývají, fotografiemi blízkých osob a dalšími vyobrazeními, která neodporují účelu výkonu trestu. • Provádět důkladné osobní prohlídky pouze v individuálně odůvodněných případech (průběžně). • Osobní prohlídky provádět takovým způsobem, aby byla šetřena lidská důstojnost, zejména v případě prohlídky osob se zdravotním postižením (průběžně).
Do 3 měsíců	<ul style="list-style-type: none"> • Změnit podobu návštěvní místnosti tak, aby byla zvýšena míra soukromí.
Do 1 roku	<ul style="list-style-type: none"> • Zřídit přístřešky na vycházkových dvorech při budovách A + D a budovách B + E.

Závěr

Vedení věznice přijalo v reakci na zprávu z návštěvy věznice ze dne 6. listopadu 2014 řadu opatření, které mimo jiné změnilo podmínky výkonu trestu odnětí svobody pro osoby se zdravotním postižením. Zjištění, která jsem v rámci této zprávy popsala, nejsou důvodem pro to, abych konstatovala špatné zacházení s umístěnými osobami. Přesto v oblasti **podmínek výkonu trestu odnětí svobody pro osoby se zdravotním postižením** je třeba ještě mnohé upravit. Zvláště v situaci, kdy se věznice profiluje jako zařízení, kde právě tato cílová skupina vykonává trest odnětí svobody.

Systémovým úvahám o zajištění péče odsouzeným závislým na pomoci jiné fyzické osoby a dalším tématům, které se nedotýkají pouze Věznice Pardubice (důsledky přeplněnosti věznic a hromadného ubytování), se budu věnovat v souhrnné zprávě ze systematických návštěv věznic navštívených v roce 2014 a 2015, kterou zveřejním v průběhu prvního čtvrtletí roku 2016.

Mgr. Anna Š a b a t o v á , Ph.D., v. r.
veřejná ochránkyně práv
(zpráva je opatřena elektronickým podpisem)